

# ZeybekUs Akademi'de İcra Edildiği Hâli ile Bergama Zeybeği Dansı'nın HPNS Yöntemi ile Analizi

Nurdan KILIÇ<sup>1</sup>

## ÖZET

Bu makalede, ZeybekUs Akademi'de icra edilen mevcut repertuvardan seçilmiş bir dansın HPNS ile notalanması ve HPNS Dans Analiz Yöntemi kullanılarak analiz edilip yorumlanması hedeflenmiştir. Mevcut repertuar içinden seçilen dans, Bergama Zeybeği'dir. Bu dansın seçilmesindeki sebep ise ZeybekUs Akademi'deki 3. kur atölyelerine katılım sağlayanların en çok zorlandıkları dansların başında gelmesi ve incelemeye tabi tutulduğunda pek çok sistematik, yorumlamaya açık veri içerdiğinin öngörülmesidir.

Makale içinde sırasıyla; dansın yapısal unsurlarına ayrıştırılmasına, bu yapısal unsurların tanım ve içerik bakımından incelenmesine ve dansdaki kullanımlarına yer verilecektir. Dansın içerdiği temel pozisyonların ve temel hareket kümelerinin de tespiti sağlanarak daha sonraki bilimsel araştırmalara veri sağlanmış olacaktır.

**Anahtar Kelimeler:** Halk oyunları, Zeybek Dansı, Notasyon, Dans Analizi, ZeybekUs Akademi

## *Analyzing the Bergama Zeibek with the Method of HPNS as Performed in ZeybekUS Academy*

## ABSTRACT

*In this article; it is aimed to analyze and interpret a dance selected from the existing repertoire performed at ZeybekUs Akademi with HPNS (Movement Staff Notation System (MSNS)) and to interpret the HPNS dance analysis method. The dance selected from the existing repertoire is Bergama Zeybeği. The reason for choosing this dance is that it was the most difficult dance for the participants of the third degree at ZeybekUs Academy and the one having many systematic and interpretive data when examined.*

*This article respectively contains the analysis of the dance's structural elements, examination and content of those structural elements and their performing in dance. Basic positions and basic movement clusters contained in the dance will also be identified and data will be provided for further scientific research.*

**Keywords:** Folk Dances, Zeybek Dance, Notation, Dance Analysis, ZeybekUs Academy

---

<sup>1</sup> İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Geleneksel Danslar Yüksek Lisans Programı Öğrencisi ve ZeybekUs Akademi 7'nci Kur katılımcısı

## Giriş

ZeybekUs Akademi, kendine özgü sistemi ile yalnızca zeybek danslarının kültürel, sanatsal, eğitimsel ve araştırma yönü ile ilgilenen bir kuruluştur. Kur sistemi ile ilerleyen, toplam 10 kuru ve atölyeleri ile birçok dansı görme şansının yakalandığı, eğitim kurumu olmayan akademi, doğal öğrenme yöntemi ile bireyin, zamanının tamamını zeybek dansı icrası ile geçirmesini sağlamaktadır. Zeybek dansları konusunda kişisel gelişimin daha hızlı ve daha donanımlı gerçekleşmesi için detaylı atölyeler düzenlemekte ve bu atölyelerin seviyelere ayrılarak daha hızlı kavranması sağlanmaktadır. Bu seviyeler “kur” olarak adlandırılmakta, her kur ve sonrasında katılımcı gelişimleri danışmanları tarafından kontrol edilmektedir. Bu gelişim seviyelerinin, zeybek dansları ve kültürünün daha iyi kavranması için 3. kur itibarı ile bir dizi sorumluluklar bulunmaktadır. 3. kur sonunda fikir yazısı yazma, 4. kur sonunda tek başına iki dansın zeybek kıyafeti ile performansını gerçekleştirme, 5. kur sonunda ZeybekUs Akademi dışında zeybek dansı, varyasyonu veya zeybek dansı olarak adlandırılmayan fakat hareket kümelerinin, hareket cümlelerinin ya da sadece pozisyonlarının benzetildiği 4. dansın herhangi bir biçimde (kurs, saha gezisi, video vb.) öğrenilerek ZeybekUs Akademi’de icrası, 6. kur sonunda ise bir araştırma yazısı yazma koşulları bulunmaktadır. Bu makale de, 6. kur tamamlama koşulunu yerine getirme amacıyla yazılmış bir araştırma yazısıdır.

Akademinin kendine özgü bir yapısının olması ve doğallıktan vazgeçmeden, ZeybekUs katılımcılarını sadece dansa maruz bırakarak, bir köyde öğrenircesine yetişmesi ve gelişmesinin hedeflenmesi, bu kuruluşu farklı kılmaktadır. Bu kuruluşta 7. kur seviyesinde katılımlara devam edilmesi, 3. ve 4. kur katılımcılarına atölye yürütücülüğü yapılması sebebiyle edinilen tecrübeye dayanılarak, bu makalede Bergama Zeybeği Dansı’nın analizi tercih edilmiştir. Bergama Zeybeği Dansı, 3. kur oyunlarında varyasyon danslarının en iyi örneklerinden biri olması nedeni ile araştırma alanı olarak seçilmiştir.

Çalışmanın konusu *ZeybekUs Akademi’de İcra Edildiği Hali ile Bergama Zeybeği Dansı’nın Analizi*’dir. Konu ismi gereği Bergama Zeybeği Dansının ZeybekUs Akademi’de icra edildiği hâli notalandırılmış ve HPNS analizi yapılmıştır. Çalışma için 3. kur dansı olan Bergama Zeybeği Dansı, toplam 60 saatlik, 5. ve 6. kur dönemi boyunca, 3. kur atölyelerine ve “*Bergama Zeybeği Dansı*” atölyelerine katılarak takip edilmiş ve dansın icrası gerçekleştirilmiştir.

Hareket Portesi Notasyon Sistemi’nin (HPNS) dayanak olarak kabul edilecek prensipleri mevcuttur. Çalışmada kullanılan yöntem olan HPNS, bedende eklemlerde yapılan tüm hareketlerin ayrıştırılarak anatomik hareketleri ile kendine ait prensipleri, kavramları ve sembolleri ile notaya alınmasıdır. HPNS’de bedenin tanımlanmasında kullanılan kavramlar anatomi biliminden alınmıştır.

HPNS prensiplerinin ilki temel çalışma prensibidir. Temel çalışma prensibine göre bedende anatomik pozisyona göre yapılan tüm eklem hareketlerinin notaya alınmasıdır. HPNS insan bedeninde 73 eklem bulunduğunu kabul eder ve kabul edilen 73 eklem hareketlerini belirtmek için tasarlanmıştır. (Ödemiş, 2016: 21) Notaya alınan portenin adı Hareket Portesi’dir. Hareket Portesi’nde her vücut bölümü için bir satır, her eklem için bir aralık bulunmaktadır. Bedenin sağ ve sol yönlerinin tayini için dansçının arkadan görünüşü baz alınmıştır.

*“Hareket Portesi Notasyon Sistemi, dansın yazımında hareket ve hareket dizilerini hiyerarşik bir yapı içerisinde inceler ve yazımı gerçekleştirir.”* (Ödemiş, 2012-1: 20). Bahsedilen hiyerarşik yapıya göre; bu yapının en küçük birimi “hareket” olarak kabul edilir. Hareketler pozisyonları, pozisyonların birleşimi hareket kümelerini oluşturur. Hareket kümelerinin birleşiminden oluşan dizilimlere “hareket cümlesi”, hareket cümlelerinin birleşiminden oluşan yapıya “bölüm” denir. Bölümler ise dansı oluşturur.

Prensiplerden ikincisi ise açılandırma prensibidir. Eklemlerde oluşan hareketler açılandırma prensibi ile ifade edilmektedir. Açılandırma prensibinde açılar, her bir eklem için ayrı ayrı hesaplanmaktadır. Son olarak üçüncü prensip ise işaretleme prensibidir. Bu prensibe göre; HPNS’de herhangi bir eklemden yapılan hareketi göstermek için semboller kullanılmış, sembol sayısını az tutmak için hareketler gruplandırılmış ve gruplandırılan hareket yapılarına göre benzer işaretler verilmiş, aynı zamanda müzik yazımında kullanılan bazı işaretlemeler de kullanılmıştır. Tıpkı müzik yazımında süre değerlerini artırmak ve azaltmak için kullanılan çizgi gibi, HPNS notalamasında da işaretlemelerin üzerine konan her bir çizgi (çentik) derece artırmaktadır.<sup>3</sup>

HPNS Dans Analiz Yöntemi üç aşamalıdır. Bunlar ayrıştırma, tanımlama ve yorumlamadır. Ayrıştırma, dansın unsurları olan hiyerarşik yapı ile ayrıştırılır. HPNS ile notaya alınan dans pozisyon ayrıştırması yapılmış olur. Pozisyonların ayrıştırılması ile hareket kümeleri, hareket kümelerinin ayrıştırılması ile hareket cümleleri bulunur. Tanımlama, ayrıştırılması yapılan dans unsurlarının içeriğinde bulunan diğer dans unsurlarının belirtilmesi ile tanımlanır. Dans bölümleri bölüm hareket cümleleri ile, hareket cümleleri hareket kümeleri ile, hareket kümeleri pozisyonlar ile, pozisyonlar ise hareketler ile tanımlanır. Yorumlama, bu aşamada dansın yapısal unsurlarının danstaki kullanımına ve birbirleri ile ilişkilerine bakılarak yorumlamaları yapılır. Dansta temel kabul edilen hareket kümeleri ve pozisyonları da tespit edilir. (Ödemiş, 2012-3: 549,552)

Bu makalede, seçilen yöntem gereği Bergama Zeybeği Dansı, Hareket Portesi Notasyon Sistemi (HPNS) ile notaya alındı ve yapısal analizi yapıldı. Okuyucunun analizi daha iyi takip edebilmesi amacıyla, yapısal unsurlar büyükten küçüğe doğru aktarıldı. İlk olarak notaya alınan dansın, daha sonra analiz bölümünde dansın yapısal unsurlarından olan “pozisyonları” temel

olarak pozisyon ayrıştırması yapıldı. Ayrıştırılan pozisyonların sonucunda hareket kümeleri (HK), hareket kümeleri ayrıştırılmaları sonucunda hareket cümleleri (HC) tespit edildi. Sonuç olarak ise dansın temel hareket kümeleri ve temel pozisyonlarına yer verildi. (Nota 1)

Bu çalışmada temel kaynaklar olarak; Halk Oyunları Notasyon Sistemi Denemesi Hareket Portesi (Ödemiş, 2012-1) isimli yüksek lisans tezinden; Hareket Portesi Notasyon Sistemi (Ödemiş, 2016) kitabından; HPNS Alt Ekstremit 1 (Ödemiş, 2017) kitabından; Aydın Harmandalı Zeybeği’nin Yapısal ve Anatomik Analizi (Ödemiş, 2012-2) isimli makaleden; Ötme Bülbül Zeybeği Dansı’nın Yapısal ve Anatomik Analizi (Ödemiş, 2012-3) isimli makaleden; Erzincan Yöresi Oyunlarından; Havuz Başının Gülleri, Çayırın Ten Yüzü, Çaya Kurdum Kazanı oyunlarının Hareket Portesi Notasyon Sistemi ile Notalanması ve Analizi (Kılıç: 2015) isimli lisans tezinden yararlanılmıştır.

### **Bergama Zeybeği Dansı’nın HpnS İle Analizi**

#### ***Hareket Cümlelerinin (HC) ve Hareket Kümelerinin (HK) Tespitleri ve Analizleri***

Hareket cümlelerinin analizinde, dansın içeriğine, içeriğinde bulunan pozisyonların, hareket kümelerinin kullanım şekillerine, süresine ve müzik ile uyumuna dikkat edilmiştir. Bergama Zeybeği Dans analizi de bu uyuma dikkat edilerek incelenmiştir. Bergama Zeybeği Dansı’na eşlik eden ezgi aktarılmıştır (Bkz. Nota 2). Müzik cümleleri ve hareket unsurları arasındaki uyum ele alındığında, Bergama Zeybeği Dansı’nın hareket cümlelerinin, müzik cümleleri ile uyumlu olduğu gözlemlenmiştir.

Bergama Zeybeği Dansı hareket kümeleri ayrıştırılması ile toplamda 6 adet hareket cümlesi (HC) tespit edilmiştir. Hareket cümlelerinin tamamı numaralandırılmış ve ZeybekUs Akademi’de her hareket cümlesinin adlandırıldığı anlaşılmıştır. (Tablo 1)

<sup>3</sup> Daha fazla bilgi için bkz; Ödemiş, 2016 s.32

**KAYNAK**  
ZeybekUs Akademi

**NOTALAMA TARİHİ**  
25.05.2016  
**NOTAYA ALAN**  
NURDAN KILIÇ

Süre: ♩ = 55-65

**BERGAMA ZEYBEĞİ DANSI**

AP	0	♩	1	♩	2	⊙	3	4	5	♩	6	⊙	3//	4//
	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩
	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩
⊙	⊙	♩	⊙	⊙	♩	⊙	♩	⊙	♩	⊙	♩	⊙	♩	⊙

1	♩	2	⊙	3	4	7	♩	8	⊙	9	♩	9	♩	9
♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩
♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩
♩	⊙	⊙	♩	⊙	♩	⊙	♩	⊙	♩	⊙	♩	⊙	♩	⊙

0	1	♩	2	⊙	3	4	5	♩	6	3//	4//
♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩
♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩
⊙	⊙	♩	⊙	⊙	♩	⊙	♩	⊙	♩	⊙	♩

1	♩	2	3	4	10	S	♩	11	S	♩	10	S	♩	12	S	13
♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩
♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩
♩	⊙	⊙	♩	⊙	♩	⊙	♩	⊙	♩	⊙	♩	⊙	♩	⊙	♩	⊙

14	S	15	16	17	18	19	0	1
%	%	%	%	%	%	%		

2	3	4	5	6	3//	4//	1	2

3	4	10	S	11	S	10	1//	S	20	21	20
%	%	%	%	%	%	%					

21	22	21	22	21	22	23	24	25
%	%	%	%	%	%	%	%	%

3	4	5	6	3//	4//	1	2	3
%	%	%	%	%	%	%	%	%

⊙

4	♩	1//	S	♩	20	⊙	21	20	21	20	21	20
				♩		♩		♩		♩		♩
♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩
⊙	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩

21

21	22	21	22	21	22	23	♩	24	♩	♩	25
♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩
♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩
⊙	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩

⊙ 3

3	4	5	♩	6	⊙	3//	4//	3//	26	♩	1
											♩
♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩
⊙	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩

♩ 17

17	18	19	♩	27	⊙	21	27	3//	26	1
♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩
♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩
⊙	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩

♩ 17

17	18	19	S	♩	27	23	24	♩	25	⊙	3	4
♩	♩	♩		♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩
♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩
⊙	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩

5 6 3// 4// 3// 26 1 17 18

19 27 21 27 3// 1 17 18 19 S

27 21 27 1 17 18 19 27 23 24

Nota 1: Bergama Zeybeği Dansı HPNS yöntemi ile notaları

9/4 BZ	BAŞLANGIÇ KÜMELERİ			DEĞİŞKEN KÜMELER				SONLANDIRICI KÜMELER	
	1. Birim zaman	2. Birim zaman	3. Birim zaman	4. Birim zaman	5. Birim zaman	6. Birim zaman	7. Birim zaman	8. Birim zaman	9. Birim zaman
HC-1									
HC-2									
HC-3									
HC-4									
HC-5									
HC-6									

Tablo 1: Bergama Zeybeği Dansı'nın hareket cümlesi ana yapısı

<b>YÖRESİ</b> BERGAMA ZEYBEĞİ	<b>NOTALAMA TARİHİ</b> 22.11.2016
<b>KAYNAK</b> ZEYBEKUS AKADEMİ DİJİTAL KAYIT Süre: ♩ = 55-65	<b>NOTAYA ALAN</b> SEZGİN YAMAN
<b>BERGAMA ZEYBEĞİ DANSI</b>	
	

Nota 2: Bergama Zeybeği Dansı'nın eşlik müziği notası

HC-1	Temel	A Müzik Cümlesi
HC-2	Atik	B Müzik Cümlesi
HC-3	Merkeze Atik	A-B Müzik Cümlesi
HC-4	Merkeze Atiksiz Atik	A-B Müzik Cümlesi
HC-5	İkili Dönme	B Müzik Cümlesi
HC-6	Üçlü Dönme	B Müzik Cümlesi

Tablo 2: Bergama Zeybeği Dansı'nın hareket cümleleri ve müzik cümleleri kullanımı

ZeybekUs Akademi'de icra edildiği hali ile eşlik müziğinde, tespit edilen hareket cümleleri öncesinde gezinleme gerçekleştirilmektedir. Gezinleme, tespit edilen hareket cümleleri dışında müziği dinleme ve yürüme ile geçirilen, zaman zaman tespit edilen hareket cümleleri arasında dinlenme ve dansı kurgulama amacı ile kullanılan harekettir. Gezinleme bölümünde icracı, kendi isteğine bağlı olmak üzere yürüme dışında yere değme, çömelme, ayak sürme, yürürken duraksama gibi hareket kümelerini gerçekleştirebilmektedir.

Bergama Zeybeği Dansı'nın hareket cümleleri genel yapısının incelenmesi sonucunda, HC-6

(Tablo 2) sıralaması haricindeki tüm hareket cümlelerinin ilk üç birim zamanı başlangıç kümelerini, dördüncü, beşinci ve altıncı birim zamanları değişken kümelerini, sekizinci ve dokuzuncu birim zamanları ise sonlandırıcı kümeleri oluşturmaktadır.

Ana yapıları incelendiğinde tüm hareket cümlelerinin birbirinden farklı olduğu, yalnızca başlangıç, değişken ve sonlandırıcı kümeleri (HC-6 dışında) ve hareket kümesi bakımından birbiri ile uyumlu olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca hareket cümlelerinin hareket kümeleri dağılımları aşağıdaki tabloda verilmiştir. (Tablo 3)



		BERGAMA ZEYBEĞİ DANSI' NIN HAREKET KÜMELERİ									
9/4		1. Birim Zaman	2. Birim Zaman	3. Birim Zaman	4. Birim Zaman	5. Birim Zaman	6. Birim Zaman	7. Birim Zaman	8. Birim Zaman	9. Birim Zaman	
GHK		0					1		0		
ÜHK	2				3				0		1
AHK		2	3	4	4	5	6		0	1	
GHK		0			1	2	3	4	0		
ÜHK	2			3						0	1
AHK		2	3	7	8	9	10		0	1	
GHK		0			1		5		6		5
ÜHK	2	3				4	3		5		6
AHK		2	3	7	8	11	12		13		14
GHK	5	0			5				6		5
ÜHK	7	3			4	5	3		5		6
AHK		15	3	4	11		12		13		14
GHK	5	0			3	2	3	5	6		5
ÜHK	7	3			8	3	2	5		6	
AHK		15	3	16	17	16	18	13		14	
GHK	5	0			3	5	3	5	6		5
ÜHK	7	3			8	3	8	3		8	5
AHK		15	3	16	17	18	19	13		14	

Tablo 3: Bergama Zeybeği Dansı'nın hareket cümlelerinin HK bazında ayrıştırılması

### Hareket Kümelerinin Tespiti ve Analizi

Bergama Zeybeği Dansı'nın icrasında kullanılan hareket kümeleri, her ekstremitte için ayrı ele alınmıştır. Hareket kümelerinin tespiti ve analizi bölümünde hareket kümelerinin pozisyonlarına ve dansın içerisinde kullanılan süre değerlerine yer verilmiştir. Hareket kümeleri yalnızca anatomik hareketler, alt ekstremitte, üst ekstremitte, gövde olarak kullanılabilir veya ekstremitelerin aynı anda kullanımı olarak da karşımıza çıkabilir.

### Gövde Hareket Kümelerinin (GHK), Üst Ekstremitte Hareket Kümeleri (ÜHK), Alt Ekstremitte Hareket Kümelerinin (AHK) Tespitleri ve Pozisyon İçerikleri

ZeybekUs Akademî'de icra edilmiş hali ile Bergama Zeybeği Dansı'nda karşılaşılan 7 adet gövde hareket kümesi, 9 adet üst ekstremitte hareket kümesi, 20 adet alt ekstremitte hareket kümesi tespit edilmiştir. Hareket kümeleri incelenen dans icrasındaki karşılaşma sırasına göre numaralandırılmıştır. Bergama Zeybeği Dansı'nda icra edilen gövde hareket kümelerinin, üst eks-

tremite hareket kümelerinin ve alt ekstremitte hareket kümelerinin pozisyon içerikleri (GP, ÜP, AP) ve pozisyon dizimleri tablo (Tablo 4) halinde aktarılmıştır. Sonuçlara göre gövde hareket kümelerinin oluşumunda hepsinde birden kullanılan ortak gövde, üst ekstremitte ve alt ekstremitte bulunmamaktadır.

### SONUÇ

#### Pozisyonların (P) Tespiti ve Analizleri

Bergama Zeybeği Dansı'nın icrasında kullanılan tüm pozisyonlar, her bir ekstremitte için ayrı ayrı analiz edilmiş ve numaralandırılmıştır.

#### Gövde Pozisyonlarının (GP), Üst Ekstremitte Pozisyonlarının (ÜP), Alt Ekstremitte Pozisyonları (AP) Tespitleri ve Hareket Analizleri

Bergama Zeybeği Dansı'nın icrasında karşılaşılan 6 adet gövde pozisyonu (GP), 13 adet üst ekstremitte pozisyonu (ÜP), 28 adet alt ekstremitte pozisyonu (AP) tespit edilmiştir. (Tablo 5)

<sup>4</sup> Gövde, üst ekstremitte ve alt ekstremitte uygulanan tüm temel pozisyonların tespiti için aşağıda maddeler hâlinde verilen unsurların tamamı aşamalı olarak göz önünde bulundurulularak tespit edilmektedir:

- 1) Dansın toplam süresi
- 2) Pozisyonların kullanım oranları
- 3) Temel hareket kümelerindeki kullanımları

BERGAMA ZEYBEĞİ'NİN GÖVDE, ÜST EKSTREMİTE, ALT EKSTREMİTE HAREKET KÜMELERİNİN SÜRE DEĞERLERİ						
HAREKET KÜMESİ NUMARASI	İÇERDİĞİ POZİSYONLAR VE DİZİMLERİ	UYGULANDIKLARI SÜRE DEĞERLERİ		HAREKET KÜMESİ NUMARASI	İÇERDİĞİ POZİSYONLAR VE DİZİMLERİ	UYGULANDIKLARI SÜRE DEĞERLERİ
GHK-0	0			AHK-0	0	
GHK-1	0,1			AHK-1	0, 1	
GHK-2	0, 1, 2			AHK-2	2, 3, 4, 5	
GHK-3	2, 3			AHK-3	6, 3//, 4//, 1	
GHK-4	3,4			AHK-4	2, 3, 4, 1//	
GHK-5	0, 1, 5			AHK-5	2, 3, 4, 7	
GHK-6	1, 5, 6			AHK-6	8, 9, 9//, 9	
				AHK-7	2, 3, 4, 10	
UHK-0	0			AHK-8	10, 11	
UHK-1	0, 1			AHK-9	12, 13, 14, 15	
UHK-2	0, 1, 2			AHK-10	16, 1	
UHK-3	2, 3			AHK-11	20, 21, 20, 21	
UHK-4	4, 5, 4, 6			AHK-12	22, 21, 22, 21	
UHK-5	7			AHK-13	22, 23	
UHK-6	8			AHK-14	24	
UHK-7	9			AHK-15	25	
UHK-8	10, 11, 12			AHK-16	26, 1	
				AHK-17	17, 18, 19, 27, 21, 27, 3//	
				AHK-18	17, 18, 19	
				AHK-19	27, 21, 27, 1//	

Tablo 4: GHK, ÜEH, AEK, GP, ÜP, AP İçerikleri ve Süre Değerleri

Dansın HPNS ile yazımı ile ayrıştırılan gövde, üst ekstemite ve alt ekstemite pozisyonları ayrı ayrı numaralandırılmıştır. (Nota 3), (Tablo 6)

### Temel Hareket Kümelerinin Tespiti

Temel hareket kümelerinin tespiti için gerekli olan ve aşamalı olarak uyulması gereken kriterler Bergama Zeybeği Dansı'na uygulanmış ve dansın temel hareket kümeleri tespit edilmiştir.

HPNS Analiz yönteminde; gövde, üst ekstemite ve alt ekstemitede uygulanan tüm kümelerinin toplam uygulama süreleri, dansın toplam süreleri ile oranlanması yapılır ve uygulanma oranları ile buradan elde edilen sonuçlara göre oran en yüksek olan temel hareket kümesi olarak kabul edilir (Ödemiş, 2012-3: 518).

HPNS Analiz yöntemi ile yola çıkılarak temel hareket kümeleri tespit edilmiştir.

Gövdede uygulandığı tespit edilen 7 farklı hareket kümesi bulunmaktadır. Hareket kümelerinin en yüksek kullanım oranına sahip olan GHK-0 (%40), GHK-5 (%22), GHK-6 (%12) *gövde temel hareket kümesi* olarak kabul edilmiştir. (Şekil 1-A)

Üst ekstemitede uygulandığı tespit edilen 9 farklı hareket kümesi bulunmaktadır. Hareket kümelerinin en yüksek kullanım oranına sahip olan ÜHK-3 (%66), ÜHK-5 (%10), ÜHK-6 (%2) *üst ekstemite temel hareket kümesi* olarak kabul edilmiştir. ÜHK-6'dan daha yüksek bir kullanım oranına sahip olan gövde hareket kümeleri bulunmasına rağmen, bu hareket kümelerinin hareket kümelerindeki kullanım oranları  $\frac{3}{4}$  oranını sağlamamaktadır. (Şekil 1-B)

Alt ekstemitede uygulandığı tespit edilen 20 farklı hareket kümesi bulunmaktadır. Hareket kümelerinin en yüksek kullanım oranına sahip

GP   0	GP   1	GP   2	GP   3	GP   4	GP   5	ÜP   0	ÜP   1	ÜP   2
	↘	↘	##	↘	↘			
	↘	↘	↘	↘	↘			

ÜP   3	ÜP   4	ÜP   5	ÜP   6	ÜP   7	ÜP   8	ÜP   9	ÜP   10	ÜP   11

ÜP   12	AP   0	AP   1	AP   2	AP   3	AP   4	AP   5	AP   6	AP   7

AP   8	AP   9	AP   10	AP   11	AP   12	AP   13	AP   14	AP   15	AP   16

AP   17	AP   18	AP   19	AP   20	AP   21	AP   22	AP   23	AP   24	AP   25

Nota 3: Bergama Zeybeği Dans'ının G, ÜE, AE Pozisyonları

AP   26	AP   27

Nota 3(devam): Bergama Zeybeği Dansı'nın G, ÜE, AE Pozisyonları

BERGAMA ZEYBEĞİ'NİN ALT EKSTREMİTE POZİSYONLARININ SÜRE DEĞERLERİ							
KODU VE NUMARASI	UYGULANDIKLARI SÜRE DEĞERLERİ	KODU VE NUMARASI	UYGULANDIKLARI SÜRE DEĞERLERİ	KODU VE NUMARASI	UYGULANDIKLARI SÜRE DEĞERLERİ	KODU VE NUMARASI	UYGULANDIKLARI SÜRE DEĞERLERİ
AP-0		AP-14		ÜP-0		GP-0	
AP-1		AP-15		ÜP-1		GP-1	
AP-2		AP-16		ÜP-2		GP-2	
AP-3		AP-17		ÜP-3		GP-3	
AP-4		AP-18		ÜP-4		GP-4	
AP-5		AP-19		ÜP-5		GP-5	
AP-6		AP-20		ÜP-6			
AP-7		AP-21		ÜP-7			
AP-8		AP-22		ÜP-8			
AP-9		AP-23		ÜP-9			
AP-10		AP-24		ÜP-10			
AP-11		AP-25		ÜP-11			
AP-12		AP-26		ÜP-12			
AP-13		AP-27					

Tablo 5: GP, ÜP, AP Süre Değerleri

olan AHK-13 (%13), AHK-3 (%9), AHK-14 (%2) alt ekstremite temel hareket kümesi olarak kabul edilmiştir. AHK-14'ten daha yüksek bir kullanım oranına sahip olan gövde hareket kümeleri bulunmasına rağmen, bu hareket kümelerinin hareket cümlelerindeki kullanım oranları  $\frac{3}{4}$  oranını sağlamamaktadır. (Şekil 1-C)

### Temel Pozisyonların Tespiti

Temel pozisyonların tespiti için gerekli olan ve aşamalı olarak uyulması gereken maddeler (ÖDEMiŞ 2012-3: 552) Bergama Zeybeği Dansı'na uygulanmış ve dansın temel pozisyonları tespit edilmiştir.

Gövdede uygulandığı tespit edilen 6 farklı pozisyon içinden en yüksek kullanım oranına sahip olan en az 1 temel hareket kümesinde kulla-

nılan GP-0 (%43), GP-2 (%25), GP-5 (%11) gövde temel pozisyonu olarak kabul edilmiştir. GP-3'ün kullanım oranının fazla olmasına rağmen temel pozisyon olamamasının nedeni HPNS analiz yönteminin üçüncü maddesine (Dipnot 4) uymamış olmasıdır. (Şekil 1-Ç)

Temel pozisyon tespiti kriterlerinin üst ekstremitede uygulandığı tespit edilen 12 farklı pozisyon içinden en yüksek kullanım oranına sahip olan en az 1 temel hareket kümesinde kullanılan ÜP-3 (%66), ÜP-7 (%11), ÜP-5 (%2), ÜP-8 (%2) üst ekstremite temel pozisyonu olarak kabul edilmiştir. ÜP-0'ün kullanım oranının fazla olmasına rağmen temel pozisyon olamamasının nedeni HPNS analiz yönteminin üçüncü maddesine (Dipnot 4) uymamış olmasıdır. (Şekil 1-D) Alt ekstremite de uygulandığı tespit edilen 28

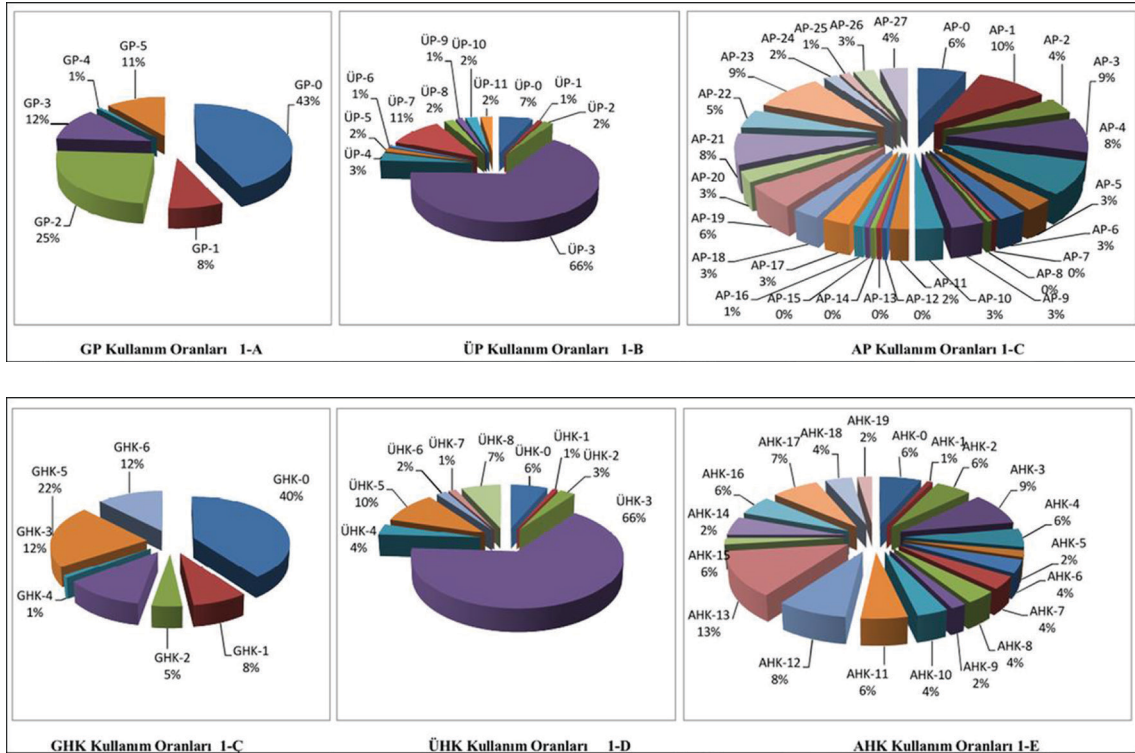
9/4

		BERGAMA ZEYBEĞİ'NİN POZİSYONLARIN KULLANIMI VE DİZİMLERİ																																			
		1. Birim Zaman				2. Birim Zaman				3. Birim Zaman				4. Birim Zaman				5. Birim Zaman				6. Birim Zaman				7. Birim Zaman				8. Birim Zaman				9. Birim Zaman			
HC-1	GP	0																																			
	UP	3																																			
	AP	2	3	4	5	6	3/1	4/1	1	2	3	4	1/1	2	3	4	1	2	3	4	7	8	9	9/1	9	0	0	1	1								
HC-2	GP	0																																			
	UP	3																																			
	AP	2	3	4	5	6	3/1	4/1	1	2	3	4	10	11	10	12	13	14	15	16	1	17	18	19	0	0	1	1									
HC-3	GP	0																																			
	UP	3																																			
	AP	2	3	4	5	6	3/1	4/1	1	2	3	4	10	11	10	12	13	14	15	16	1	17	18	19	22	23	24	24									
HC-4	GP	0																																			
	UP	3																																			
	AP	25	3	4	5	6	3/1	4/1	1	2	3	4	1	4	5	4	6	4	5	4	20	21	20	21	22	21	22	23	24								
HC-5	GP	0																																			
	UP	3																																			
	AP	25	3	4	5	6	3/1	4/1	1	26	1	17	18	19	27	21	27	2/1	26	1	17	18	19	27	23	24	24										
HC-6	GP	0																																			
	UP	3																																			
	AP	25	3	4	5	6	3/1	4/1	1	26	1	17	18	19	27	21	27	1/1	17	18	19	27	21	27	1/1	17	18	19	27	23	24						

Tablo 6: Bergama Zeybeği Dansı'nın Tüm Ekstremitelerinin Pozisyon Dizilimi

farklı pozisyon içinden en yüksek kullanım oranına sahip olan en az 1 temel hareket kümesinde kullanılan AP-1 (%10), AP-3 (%9), AP-4 (%8), AP-21 (%8), AP-2 (%4), AP-5 (%3), AP-6 (%3), AP-20 (%3), AP-24 (%2) alt ekstremiteliler temel po-

zisyonu olarak kabul edilmiştir. Diğer kullanım oranları fazla olan pozisyonların temel pozisyon olamamasının nedeni HPNS analiz yönteminin üçüncü maddesine (Dipnot 4) uymamış olmasıdır (Şekil 1-E)



Şekil 1: GP, ÜP, AP Kullanım Oranları ve GHK, ÜHK, AHK Kullanım Oranları

## **KAYNAKÇA**

ALTAY, Ali Oğuzhan, (2016). Erzurum Yöresi Oyunlarından; Başbar ve Sekme Oyunlarının Hareket Portesi Notasyon Sistemi İle Notalanması ve Analizi, İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Türk Halk Oyunları Bitirme Çalışması, İstanbul.

KILIÇ, Nurdan, (2015). Erzincan Yöresi Oyunlarından; Havuz Başının Gülleri, Çayırın Ten Yüzü, Çaya Kurdum Kazanı Oyunlarının Hareket Portesi Notasyon Sistemi İle Notalanması ve Analizi, İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Türk Halk Oyunları Bitirme Çalışması, İstanbul.

ÖDEMiŞ, Sonay, (2015). “Geleneksel Dansların Derlenmesinde Hareket Portesi Notasyon Sistemi Yöntemi” 04/2015, 25. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Kongresi, İzmir, Türkiye.

ÖDEMiŞ, Sonay, (2015). Kişisel Görüşme.

ÖDEMiŞ, Sonay, (2016). Hareket Portesi Notasyon Sistemi, Ankara, Gece Kitaplığı.

ÖDEMiŞ, Sonay, (2012-3). “Ötme Bülbül Zeybek Dansı’nın Yapısal ve Anatomik Analizi”, 10/2012, 1. Uluslararası Müzik Araştırmaları Sempozyumu, “Kültürel Doku”, Trabzon

ÖDEMiŞ, Sonay, (2012-2). “Aydın Harmandalı Zeybeği’nin Yapısal ve Anatomik Analizi”, Türk Tarihinde Efe ve Zeybek Kültürü Sempozyumu, İzmir.

ÖDEMiŞ, Sonay, (2012-1). “Halk Oyunları Notasyon Sistemi Denemesi Hareket Portesi” Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

ÖDEMiŞ, Sonay, (2017). “HPNS Alt Ekstremitte 1”, Ankara, Gece Kitaplığı.

ÖTKEN, Nihal; ÖDEMiŞ, Sonay. (2014). “A Proposal Model Of The Structural Dance Analysis Based On Human Anatomy And Physiology, The Dance Analysis Model Of Movement Staff Notation System (MSNS)”, (01/2014). III. European Conference on Social and Behavioral Sciences, Roma, İtalya.

ÖTKEN, Nihal, (2002). “Türk Halk Oyunlarında Kullanılan Temel Hareketlerin Tespiti ve Anatomik Analizi” Sanatta Yeterlilik Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

ÖTKEN, Nihal, (2011). Türk Halk Oyunları’nda Hareket Analizi, İstanbul, Yalın Yayıncılık